

VAIKŲ KALBOS ŽODYNO TURBINIMO ŽAIDIM AIS ANKSTYVAJAME AMŽIUJE SVARBA

Vilma Kizevičienė¹, Algimantas Bagdonas²

¹Prienu lopšelis-darželis „Saulutė“, ²Kauno kolegija

Anotacija. Straipsnyje pateikiama mokslinės literatūros apžvalga, nagrinėjanti ankstyvojo amžiaus vaikų žodyno turbinimo svarbą, pasitelkiant žaidimus. Straipsnyje nurodoma, kad ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyno turbinimas svarbus sėkmingos tolimesnės vaiko raidos kontekste, nes tai turi įtakos vaiko mąstymui, elgsenai, bendravimui; sėkmingas vaikų žodinės raiškos puoselėjimas per žaidybines veiklas skatina kuo įvairesnę patirtį bei tarpusavio komunikavimą ir bendradarbiavimą. Tyrimo duomenys rodo, kad ankstyvojo amžiaus vaikų komunikaciniai gebėjimai dar yra silpni, ugdytiniai geba susikoncentruoti trumpai, jų žaidimų turinys kinta. Šio amžiaus vaikai noriai žaidžia su įvairiais ugdomaisiais žaislais, domisi edukaciniais žaidimais, tačiau ne visi turi tinkamų ugdomųjų priemonių kalbos lavinimui ir žodyno turbinimui namuose. Dalis tėvų skiria nepakankamai laiko savo vaikų kalbos žodyno turbinimui namuose. Tyrimo rezultatai parodė, kad grupėse trūksta priemonių kalbos žodyno turbinimui per žaidybines veiklas, taigi siekiant efektyvaus vaikų kalbos žodyno turbinimo šiame amžiuje, svarbu kurti palankias edukacines aplinkas, ieškoti bei pritaikyti šio amžiaus vaikams reikalingas ugdymosi priemones. Darželio ir šeimos bendradarbiavimas suteikia prielaidas palankios edukacinės aplinkos kūrimui. Tinkamai plėtojama žaidybinių veiklų sėkmingai prisideda prie vaiko žodyno turbinimo.

Reikšminiai žodžiai: ankstyvasis amžius, vaikų žodynas, žodyno turbinimas, žaidimai, pedagoginis bendradarbiavimas, ugdymo galimybės.

Įvadas

Aktualumas

Ankstyvasis amžius – tai vaikų amžius nuo metų iki trejų. Šiame amžiuje vaikas pradeda valdyti savo elgesį, ketinimus, mėgdžiodamas šeimos ir aplinkinių elgesį arba laikytis aiškiai apibrėžtų elgesio taisyklių, siekia sėkmingo rezultato, elgiasi taip, kaip moko ir elgiasi tėvai (Zollinger, 2008; Boller, 2012). Ankstyvasis amžius yra pats reikšmingiausias laikotarpis mažylių kalbai ugdyti, o sėkmingos vaikų kalbos plėtros pagrindas – inovacijų taikymas ugdymo procese, taip pat mokytojų ir tėvų bendradarbiavimas. Anot Juodaitytės (2002), Einon (1999), ankstyvojoje vaikystėje vaikas aktyviausiai sąveikauja su jį supančiu pasauliu ir kopijuodamas bei padedamas suaugusiųjų renka savo veiksmus, elgesio modelį bei ketinimus. Būtent šiame amžiuje vaikai jau įgyja pagrindines elementarias gyvenimo žinias, įgūdžius bei elgesio taisykles. Pirmaisiais savo gyvenimo metais mažas žmogus pasaulį pažįsta, jį sugeria ir mokosi taip intensyviai, kaip niekada vėliau. Tik kryptingas ir kokybiškas ankstyvasis ugdymas lemia tolimesnes vaiko žinias, įgūdžius. Kalba yra pagrindinė žmonių tarpusavio supratimo ir santykių kūrimo priemonė. Ji padeda užmegzti kontaktus su kitais, išsakyti mintis ir jausmus, išreikšti norus, perteikti išgyvenimus, planuoti veiksmus, suprasti tarpusavio ryšius ir apsikeisti patirtimi. Kalbinių gebėjimų raida turi ypatingą socialinę svarbą tolesniame vaiko gyvenime (Dočkienė, 2015).

Eksperimentinėje vaikų darželio programoje (1991) teigiama, kad „kalba skatina ir vysto mąstymo procesus, ji padeda išreikšti mintis, jausmus, aktyvina ir stimuliuoja vaikų veiklą, padeda įvardinti, tikslinti, įprasinti vaiko vaizdinius apie tikrovės reiškinius ir jų ryšius, skatina vaikų kūrybiškumą, vaizduotę, padeda vaikui planuoti, veikti ir vertinti veiklą, kritiškai samprotauti“. Mokymasis kalbėti yra vienas svarbiausių ankstyvosios vaikystės pasiekimų. Išmokti nauji žodžiai – tai naujos galimybės bendravimui, mokymuisi apie mus supantį pasaulį, patirties, malonumų bei poreikių dalijimuisi (Rvachew, 2010). Kalbą vaikas išmoksta, bendraudamas su suaugusiais, pamėgdžiodamas juos ir jų padedamas. Vadinasi, bendrauti su vaiku būtina nuo pat ankstyvosios vaikystės. Kalbinis bendravimas ir kalbos supratimas bei aktyvi kalba rutuliojasi iš lėto (Unčiūrys, 1988). Nefaitė (2012) teigia, jog nuo to, kaip šeimos nariai ir kiti suaugusieji bendrauja su vaiku, priklauso vaiko kalbos raida bei supančio pasaulio suvokimas. Vaikai bendrauja įvairiais būdais: žodžiais, pasakodami, piešdami, lipdydami, šokdami, žaisdami. Svarbu vaiką padrąsinti reikšti savo mintis, emocijas, skatinti kalbinį aktyvumą. Augančio vaiko žodynas, veikiamas tam tikros kalbinės aplinkos, sparčiai turtėja. Svarbi kalbos plėtojimo darbo dalis yra bendravimo įgūdžių formavimas, nes tik išugdžius vaiko poreikį bendrauti, galima sėkmingai ugdyti kalbą (Daugirdienė, 2003; Brėdikytė, 2004; Garšvienė, Ivoškuvienė, 2003; Zollinger, 2008). Žaidimas yra vaikystės kūrybiškumo retorikos pagrindas (Banaji, Burnas 2010). Kadangi ankstyvajame amžiuje

svarbiausia vaiko veikla – žaidimas, todėl ir kalbos ugdymas turi būti siejamas su žaidybine veikla, nes ši veikla vaikui įdomi, atitinka jo raidą bei yra efektyvi įvairių kompetencijų plėtrai. Pedagogų užduotis – konsultuoti šeimas, nes tėvai dažnai neturi reikiamos informacijos apie žaidimų poveikį vaiko žodyno turtinimui (Pravackienė, Bagdonas, 2017; Bierman, 2005; Erkeret, 2003; Häusermann, Zollinger, 2015). *Tyrimo problema grindžiama šiomis nuostatomis* – nors ir nustatyta, kad ankstyvajame amžiuje svarbus žodyno turtinimas, tačiau nėra bendros nuomonės, koku būdu ir kokiomis priemonėmis efektyviausia vykdyti šį procesą; kokie žaidimai naudotini, kokių verta vengti; koks paties vaiko ir šeimos vaidmuo šiame procese; kokiais ypatumais pasižymi ankstyvojo amžiaus vaikas; kaip tokiam vaikui reikėtų pritaikyti žaidybines veiklas, kad kalbos ugdymas vyktų sėkmingai. Šeimai ir pedagogams svarbu domėtis žaidimų pasiūla, žaidimų teikiama nauda ir svarba, ugdant vaikų kalbą, nes žodyno turtinimas efektyvina vaiko raidą, gerina vaiko kaip bendruomenės nario savijautą ugdymo įstaigoje. Egzistuoja įvairių žaidimų pasiūla, todėl svarbu atrinkti tuos žaidimus, kurie geriausiai tinka žodyno turtinimui, svarbu motyvuoti vaikus tiksliniams žaidimams, sudominti juos ugdomaisiais žaidimais, plečiančiais kalbines kompetencijas.

Tyrimo problema – kaip turtinamas ankstyvojo amžiaus vaikų žodynas žaidimais?

Tyrimo objektas - ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyno turtinimas žaidimais.

Tyrimo tikslas – atskleisti vaikų kalbos žodyno turtinimo žaidimais ankstyvajame amžiuje svarbą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyno turtinimo ir žaidimų sąsajas.
2. Empiriškai nustatyti tėvų ir pedagogų požiūrį į ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyno turtinimą žaidimais.

Duomenų rinkimo metodai - mokslinės literatūros analizė, apklausa (raštu), apklausa (žodžiu). *Duomenų apdorojimo metodas*: kokybinė ir kiekybinė duomenų analizė ir apibendrinimas.

Žodyno turtinimas žaidimais ankstyvajame amžiuje

Burvytė, Ralys ir kt. (2012) apibūdina, jog „ankstyvasis amžius – bene pats trumpiausias, tačiau pats svarbiausias žmogaus etapas, kurio metu vyksta pats intensyviausias pasiruošimas gyvenimui“. Tai amžius, kai vaikas kaupia patirtį, mokosi pažinti pasaulį ir jame būti, vykdyti nuolat kartojamo elgesio pavyzdžius (Monkevičienė, 2001). Kalba –

pagrindinė bendravimo priemonė, kuri, kaip sistema, egzistuoja nepriklausomai nuo mūsų, o kalbėjimas būdingas tik žmogui ir yra viena iš svarbiausių psichinės veiklos funkcijų (Garšvienė, Ivoškuvienė, 1993). Be kalbos neišsivaizduojama nei socialinė, nei psichinė žmogaus branda (Nefaitė, 2012). Vaiko kalba – stebuklą stebuklas. Ji glūdi jo viduje, artimųjų, aplinkos daiktų ir reiškinių pašaukta ateina, kad padėtų vaikui pažinti pasaulį, perduoti ir perimti informaciją, išreikšti išgyvenimus (Alšauskienė, 2003). Pasak Daugirdienės (2003), kalba – tai „svarbiausias žmogaus psichinės ir socialinės raidos pasiekimas, įgyjamas bendraujant su kitais žmonėmis“. Savalaikė bei tinkama kalbos plėtotė yra būtina sąlyga visavertei suvokimo, atminties, vaizduotės ir mąstymo raidai. Sutrikus kalbai, netenkama galimybės visapusiškai bendrauti, taip pat neretai sutrinka ir kitų psichinių procesų tvarka. Kalba tai formalus komunikacijos būdas, apimantis supratimą ir vartojimą ženklų bei simbolių, kuriais reiškiamos mintys. Naudodamasis kalba kaip sistema, žmogus turi galimybę bendrauti ir tenkina asmeninius bei savarankiškumo ir integracijos į visuomenę poreikius (Garšvienė, Ivoškuvienė, 2003; Christiansen, 2009; Dux, Sievert, 2012; Zollinger, 2008). Kalba yra viena svarbiausių veiksnių vaiko pažinimo raidai. Kalba perteikiama pasaulio samprata, tiesos apie pasaulį. Žmonės išmoksta kalbą tam, kad galėtų pasidalinti apie patirtus įvykius, faktus apie pasaulį, išreikšti savo vidinius potyrius. Bruneris teigia, kad būtent sugebėjimas paversti kalbą tarpininke padeda nustatyti priežastinius reiškinių ryšius, susieti nauja su jau žinoma, užkoduoti reiškinius taip, kad būtų galima naudotis jų vidiniais atspindžiais (Kerevičienė, 2014). Kalba – komunikacijos įrankis, jausmų, minčių raiškos priemonė, padedanti formuotis visavertei asmenybei. Kalba yra svarbi žmogaus mąstymo raidai.

Ankstyvosios vaikystės metais toliau vyksta AŠ vaizdo raida. Vos tik pradėję kalbėti, vaikai pradeda apibūdinti save tam tikrų kategorijų terminais, tokiais kaip grupavimas pagal amžių (kūdikis, vaikas, suaugęs) ir lytį (berniukas, mergaitė) (Žukauskienė, 2012). Ankstyvojo amžiaus vaikų pirmoji kalbos mokykla yra namai ir vaikų lopšeliai-darželiai, todėl ir vienur, ir kitur jie turi girdėti tik taisyklingai pavyzdinę kalbą. Vaikų kalbos raidos tempai gali labai skirtis. Skirtumai priklauso nuo vaiko įgimtų biologinių savybių, nuo kalbinės aplinkos, kurioje jie gyvena (Gružaitė, Ivoškuvienė, 2000). Ypač pirmųjų dvejų metų reikšmę kalbos raidai akcentuoja Ivoškuvienė ir Garšvienė (1993). Pagal autoreis, šiuo periodu vaikas kaskart geriau diferencijuoja garsus iš aplinkos, balso intonacijas, žodžius bei junginius, kurie iš pradžių yra kompleksinio dirgiklio dalis. Vaikas pažįsta daugiau

daiktų, girdi jų pavadinimus ir vis daugiau daiktų susieja su žodžiais. Vaikai savo žodyną praturtina ne tik mėgdžiodami, bet ir pasidarydami žodžių, t.y. išmokę žodžių darybos, nes ji svarbiausias žodyno turtinimo būdas, kuriuo nauji žodžiai atsiranda iš jau esamų (Urbutis, 1978). Žodžių darybos mokymas sudaro sąlygas tobulėti sakinių, taip pat rišlaus teksto kūrimo kokybei, žodžių reikšmės supratimui. Dariniai mažina minties apkrovimą, todėl labai svarbu aktyvinti žodžių darybos būdus (Garšvienė, Dapšienė, Gudavičienė ir kt., 2000). Vaiko žodyno didėjimą stebėjo ir tyrė daug psichologų. Iš jų matyti, kad yra labai didelių individualių skirtumų pagal amžių ir vartojamų žodžių skaičių. Vaiko žodynas sparčiai didėja, kai jis įsisąmonina simbolinę mąstymą (Žukauskienė, 2002).

Vaikų norą žaisti lemia jų amžius, siekimas protinės veiklos, noras pažinti suaugusiųjų pasaulį. Žaidimas – tai „istoriškai susiformavęs visuomeninis reiškinys, savarankiška veiklos sritis, būdinga žmogui. Žaidimas gali būti kaip pažintinė, auklėjamoji, pasilinksminimo, aktyvaus poilsio priemonė. Žaisdami vaikai visapusiškai vystosi, tvirtėja fiziškai, plečiasi jų vaizdinių ratas, lavėja dėmesys, atmintis, pastabumas, gilėja įgūdžiai, ugdomas kolektyviškumo jausmas” (Džiuvė, 2003). Pasak Grinevičienės (2002), žaidimas nereikalauja didelių pastangų, nesiekia rezultatų, o svarbiausia turi teikti džiaugsmą, malonumą: „Tai toks procesas, kurio metu gyva būtybė paklūsta įgimtam judėjimo ir mėgdžiojimo instinktui. Žaidžiantis vaikas pats, savo noru pradeda žaisti. Nežaidžiantis vaikas atlieka veiksmus su konkrečiu žaislu, objektu kam nors paliepus” (Grinevičienė, 2002). Žaidimą galima įvardyti kaip reiškinį, kurį, pagal žaidimo teoretikus Pellegrini (1991) ir Sutton-Smith (1997), tiktu apibrėžti įvairiai, tačiau jis turi būti suprantamas kaip sudėtinga, įvairiapusiška ir nuo aplinkybių priklausanti veikla. Žaidimas žaidžiamas beveik išimtinai ankstyvojoje vaikystėje, todėl kyla pavojus užsisklęsti amžiaus tarpsnių vystymosi diskurse ir neįvertinti, koks jis svarbus vėlesniam lavinimui. Vaiko žodyno formavimuisi reikšmingi 2–5 vaiko gyvenimo metai. Autoriai, įvardinę tą ryšį, skirtingai apibūdina žaidybinės veiklos reikšmę, tačiau nurodo, jog vaikai žaisdami mėgsta kalbėti, vertina save ir savo žaidimą bei pasakoja apie daiktus arba įvykius, kurių žaidime nesimato. „Tik kryptingas ir kokybiškas ankstyvasis ugdymas lemia tolimesnes vaiko žinias, įgūdžius ir sėkmę”. Lavinant vaiko kalbėjimą svarbu atsižvelgti į keletą kalbos komponentų: žodyno apimtį, gramatinę kalbos sandarą, garsų tarimą, gebėjimą juos skirti iš klausos, rišlaus pasakojimo įgūdžius. „Išskiriamos

svarbiausios sritys, tokios kaip savarankiškumo skatinimas, kūrybiško plėtojimas bei darbingumo užtikrinimas”. Egzistuoja ryšys tarp žaidybinės veiklos ir vaiko kalbos. Kiekviename žaidybinės veiklos etape skiriasi vaiko kūrybinės ir kalbos galimybės (Boller, 201; Brėdikytė, 2004; Garšvienė, Ivoškuvienė, 2003; Christiansen, 2009; Dux, Sievert, 2012; Zollinger, 2008).

Ankstyvajame vaikų amžiuje turtinant jų kalbos žodyną per žaidybinę veiklą, auklėtojo vaidmuo yra labai svarbus. Jis turi perprasti, kokią informaciją stengiasi perduoti vaikas, įvardyti tai žodžiais ir atsakyti į emocijas ar prašymus, reiškiamus neartikuluotais garsais, judesiais ir mimika. Kai suaugę jautriai reaguoja į įvairiais būdais vaiko perduodamą informaciją, nuolat kalba su vaikais, dainuoja jiems daineles, skaito knygas, ugdomi vaikų kalbos įgūdžiai. Kūdikių kalbos raidą teigiamai veikia aplinka, kurioje nuolat girdima šnekamoji kalba. Pirmaisiais gyvenimo metais (Žukauskienė, 2012) mažyliai reaguoja į įvairius garsus, bendrauja garsais ir gestais, mėgdžioja girdimus garsus. Vienerių metų vaiko žodyną sudaro 8–10 žinomų žodžių. Antraisiais gyvenimo metais vaiko kalba darosi sudėtingesnė, jis pradeda suprasti ir vykdyti nurodymus: paimti, padėti ar atnešti daiktus, žino artimųjų vardus. Antrųjų metų pradžioje mažieji gali pasakyti apie 20 žodžių, o pabaigoje – jau 200–300 žodžių. Vartojamų žodžių reikšmė gali būti plati, nes jie tuo pačiu žodžiu kartais pavadina daiktą ir veiksmą. Vaikų kalbą teigiamai veikia aplinka. Suaugusieji turėtų bendrauti emocionaliai, aiškiai ir lėtai tarti žodžius, palaikyti kontaktą akimis, skatinti vaiką pakartoti žodžius. Pirmieji vaikų žodžiai būna daiktavardžiai, veiksmazodžiai, būdvardžiai. Trečiaisiais gyvenimo metais vaikai išmoksta sudaryti sakinius. Suaugusieji dažnai tokios kalbos nesupranta dėl vaiko fiziologinio šveplavimo, tačiau tai yra normalu. Vaikai supranta žodžius, nusakančius veiksmų reikšmes ir teisingai parodo paveikslėlius. Atsiranda pirmosios apibendrinančios sąvokos: žaislai, gyvūnai, paukščiai. Šio amžiaus vaikų pasyvusis žodynas gausesnis už aktyvųjį, todėl tėvams susidaro įspūdis, kad vaikas kalbą supranta, bet negali pasakyti. Mokymasis kalbėti suteikia vaikui galimybę bendrauti su suaugusiais, įgyti žinių apie jį supančią aplinką, išreikšti savo poreikius ir jausmus. Girdėdamas suaugusiųjų kalbą, žaisdamas ir stebėdamas vaikas sužino žodžių reikšmes, išmoksta tarti gimtosios kalbos garsus. Kalba sparčiai vystosi trečiaisiais vaiko gyvenimo metais. Mažylis pradeda kalbėti sakiniiais, mokosi

derinti žodžius, užduoda daugybę klausimų (Sabaliauskienė, Rimkienė, 2009). Grinevičienė pažymi, kad vaiko iniciatyva pradėtas žaidimas yra motyvuotas – juo siekiama malonumo. Kai žaidimas motyvuotas, niekas negali vaikui sakyti ką ir kaip jis turi daryti (Grinevičienė, 2002). Šeima ir ikimokyklinės įstaigos įvardijamos kaip vaikų švietimo ir socializacijos pagrindas. Tėvų bendravimo su darželiu vertingumas ir prasmingumas suprantamas kaip bendra veikla, leidžianti geriau pažinti savo vaiką (Ušėckienė, 2000). Vaikų ugdymas yra holistinė (idėjinė) veikla. Auklėtojai turi atkreipti dėmesį ne tik į fizinius, pažintinius, kalbinius, emocinius ir socialinius vaiko raidos aspektus, bet ir į glaudų bendradarbiavimą su šeima. Auklėtojai turėtų sudaryti palankias sąlygas bendrauti su tėvais, pasidalyti svarbia informacija apie vaiką ir padėti tėvams lavinti jų ugdymo įgūdžius. Vaikams, lankantiems lopšelio grupę, reikia auklėtojų paramos, kad išlaikytų ir stiprintų prisirišimą prie šeimos. Tokios pat paramos reikia ir tėvams. Tinkama lopšelio darbuotojų ir auklėtojų veikla gali labai padėti mažyliams ir jų tėvams gerai jaustis lopšelyje ir sustiprinti jų tarpusavio prierašumą (Christiansen, 2009; Dux, Sievert, 2012; Häusermann, Zollinger, 2015; Zollinger, 2008; Erkeret, 2003).

Ankstyvasis amžius (iki 3 m.) yra pats trumpiausias, tačiau labai svarbus žmogaus gyvenimo laikotarpis, kurio metu kaip niekada vėliau, įgyjama daugiausiai įgūdžių bei pasirošama kaip gyventi toliau. Šiame amžiuje vaikai pasiima viską, ką jiems teikia artimiausia aplinka – šeima ir ugdymo įstaiga, todėl šių institucijų sistemingas darbas gali užtikrinti vieningą ir kokybišką vaiko vystymąsi. Ankstyvojo amžiaus vaikai mėgdžioja tai, ką jiems perteikia ir diegia jų artimoji aplinka – kalbą, manieras, įgūdžius ir įpročius, gyvenimo būdą ir stilių. Organizuojant ugdymą, būtina atsižvelgti į vaiko individualias galimybes, nes raiškos etapų seka kiekvienam vaikui auga skirtingai. Vaiko ir jo kalbos raida iki trejų metų vystosi tam tikrais etapais. Vienas svarbiausių kalbos raidos momentų yra kalbos ir mąstymo sąveika (Pravackienė, Bagdonas, 2017). Plėtojantis vaiko kalbiniams gebėjimams auga ir jo mąstymo galios, lavėja atmintis, vaizduotė, sėkminga bendroji pažintinė raida daro teigiamą įtaką kalbos plėtrai. Normaliai besivystančio vaiko kalbos raida tobulėja tam tikrais amžiaus tarpais. Vaiko žodynas turtėja kartu su įgyjamais socialiniais, komunikaciniais ir kitais jo amžiui būdingais įgūdžiais (Lehmann, 2009;

Pocienė, 2010; Grinevičienė, 2002; Boller, 201; Bierman, 2005, Erkeret, 2003; Zollinger, 2008).

Tyrimo metodika ir organizavimas

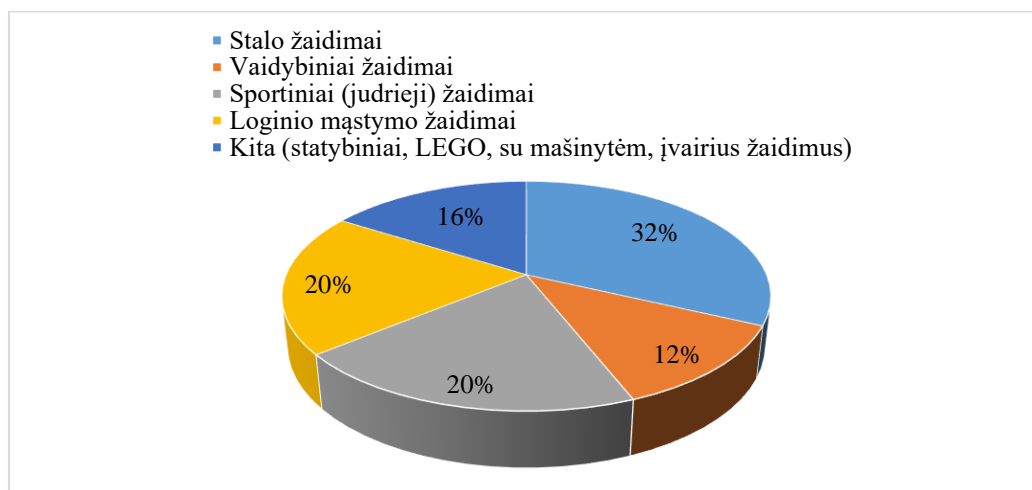
Siekiant atskleisti ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyno turtinimą per žaidybinę veiklą ankstyvojo metų amžiaus vaikų ugdyme, 2019 metais kovo–birželio mėn. Prienų ugdymo įstaigoje „X“ atliktas tyrimas, naudojant du metodus – kiekybinį ir kokybinį. Tyrimas – užsakomasis, kurį užsakė konkreti ikimokyklinio ugdymo įstaiga, siekianti veiklos kokybės. Taigi tyrimas remiasi konkrečiau atvejo analize, kai užsakovo pageidavimu tirama konkrečios ugdymo įstaigos situacija, gilinamasi į šioje įstaigoje esančią padėtį, todėl ir tyrimo išvados skiriamos šiai įstaigai, bet su tam tikrais apribojimais galėtų būti naudojamos ir kitose panašiose ugdymo organizacijose. Kiekybinis tyrimas – sisteminis empirinis socialinio reiškinio tyrimas, kurio metu pasitelkiamos statistinės, matematinės ar skaičiavimo technikos. Kokybinis tyrimas – atvejo tyrimas, kurio metu siekiama suprasti kaip individai suvokia, aiškina pasaulį bei kaip skirtingos, individualios formuojamos prasmės lemia jų elgesį (Kardelis, 2017). Apklausa raštu pasirinkta, kadangi per trumpą laiką galima apklausti didelį kiekį respondentų, o gaunami tyrimo duomenys parodo bendras tendencijas. Sudarytas klausimynas ankstyvojo amžiaus vaikų tėvams. Apklauskos tėvams klausimyne pateikta 19 klausimų, kuriuos sudaro 15 uždavimų, kurie reikalauja pažymėti vieną tinkamą atsakymo variantą ir 4 pusiau uždarieji klausimai, kuriuose galima įrašyti savo nuomonę. Interviu metodas naudingas, nes surenkama išsami (gilesnė) empirinė medžiaga apie individo požiūrius, jausmus, patirtis ar lūkesčius. Taip pat šis tyrimo metodas leidžia tyrėjui kontroliuoti interviu situaciją. Interviu pedagogams klausimyne pateikti 5 išplėstinai klausimai. Tyrimą užsakiusi ugdymo įstaigos X bendruomenė, suprasdama, kad vaikų žaidimai yra pagrindinė ugdymosi priemonė, didelį dėmesį skiria žodyno turtinimo per žaidybinę veiklą įvairovei. Įstaigos metodinė taryba kreipėsi į straipsnio autorius su prašymu atlikti užsakomąjį tyrimą, kurio tikslas – atskleisti ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyno turtinimą per žaidybinę veiklą ankstyvojo metų amžiaus vaikų (1,5–3 m.) ugdyme, kad sužinotų vyraujančias tendencijas vaikų kalbos žodyno turtinimui per žaidybinę veiklą, vertinant šiuolaikinių priemonių efektyvumą. Tyrimo metu išdalinta 90 anketų tėvams, iš kurių grįžo 75 užpildytų anketos, taip pat buvo apklausti 7 ikimokyklinės įstaigos pedagogai, kurie noriai pateikė atsakymus į užduotus klausimus. Respondentai buvo parinkti, atsirenkant tėvus,

auginančius nagrinėjamojo amžiaus vaikus bei parenkant pedagogus, dirbančius ankstyvojo amžiaus grupėse. Tyrimo metu užtikrintas respondentų anonimiškumas ir konfidencialumas, teigiant, jog visi duomenys, kuriuos prašoma pateikti anketoje bei kuriuos prašoma atsakyti interviu, bus apibendrinti ir panaudoti tik moksliniais tikslais. Tyrimo duomenų apdorojimui ir įforminimui buvo panaudojama MS Office Excel programa. Gauti rezultatai tyrimo metu buvo sisteminami ir pateikiami lentelėse ir paveiksluose.

Tyrimo rezultatų aptarimas

Į klausimą: „Jūs raginate vaiką išgalvoti įvairias istorijas, fantazuoti?“ gauti tokie atsakymai – 36 % respondentų neragina savo vaikų išgalvoti įvairias istorijas, fantazuoti, o po 32 % respondentų savo mažyliams ragina išgalvoti įvairias istorijas, fantazuoti nuolat arba kartais. *Apklaustos rezultatai parodė, kad apklaustieji tėvai savo ankstyvojo amžiaus (1,5–3 m.) vaikų, kaip bebūtų galima, neskatina išgalvoti įvairias istorijas, fantazuoti.* Iš atsakymų į klausimą „Vaikas pasakoja draugams savo įspūdžius, patirtus

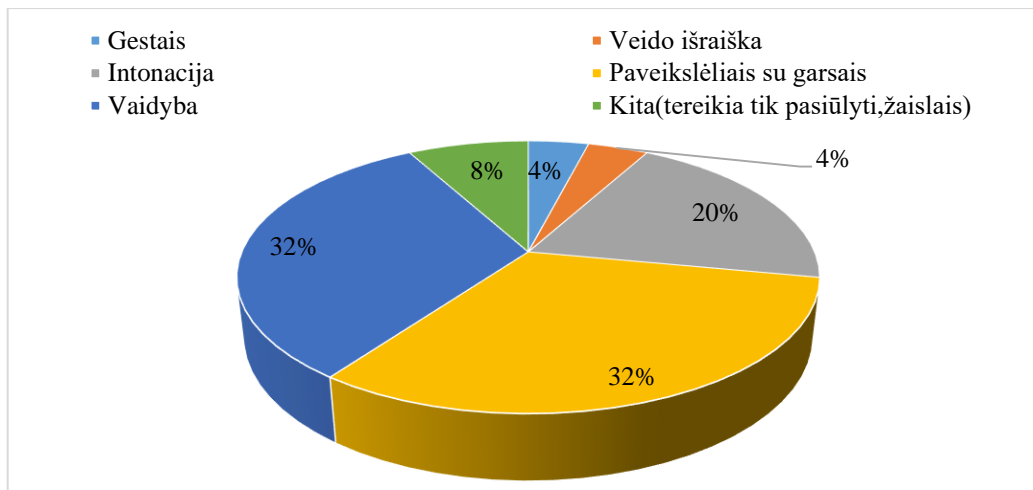
žaidžiant?“ paaiškėjo, kad 32 % respondentų pažymėjo, jog jų vaikai pasakoja draugams savo įspūdžius, patirtus žaidžiant, 44 % respondentų pažymėjo, kad jų vaikai nepasakoja draugams savo įspūdžių, patirtų žaidžiant, o 24 % respondentų pažymėjo, kad jų vaikai pasakoja draugams savo įspūdžius, patirtus žaidžiant pagal savo galimybes. *Apklaustos rezultatai parodė, kad dažniausiai ankstyvojo amžiaus vaikai nepasakoja draugams savo įspūdžių, patirtų žaidžiant.* Iš gautų rezultatų paaiškėjo, kad 32 % respondentų pažymėjo, jog vaikai mieliausiai žaidžia stalo žaidimus, 12 % respondentų pažymėjo, jog vaikai mieliausiai žaidžia vaidybinius žaidimus, po 20 % respondentų pažymėjo, jog vaikai mieliausiai žaidžia sportinius (judriuosius) ir loginius žaidimus. 16 % respondentų pažymėjo, jog vaikai mieliausiai žaidžia statybinius žaidimus, mėgsta žaisti su LEGO ir įvairius žaidimus (pažymėta pasirenkant *kita* ir įrašant savo variantą). *Apklaustos rezultatai parodė, kad ankstyvojo amžiaus (1,5–3 m.) vaikai mieliausiai žaidžia stalo žaidimus.*

1 pav. Vaikui įdomiausi žaidimai

Iš atsakymų į klausimą „Kaip sudominate vaiką žaidybine veikla?“ paaiškėjo, kad po 4 % respondentų pažymėjo, jog vaiką žaidybine veikla sudomina gestais ir veido išraiška, 20 % respondentų pažymėjo, jog vaiką žaidybine veikla sudomina intonacija, po 32 % respondentų pažymėjo, jog vaiką žaidybine veikla sudomina paveikslėliais su garsais

ir vaidyba, o 8 % respondentų pažymėjo, jog vaiką žaidybine veikla sudomina žaislais arba tereikia tik pasiūlyti (pažymėta pasirenkant *kita* ir įrašant savo variantą). *Apklaustos rezultatai parodė, kad ankstyvojo amžiaus vaikus dažniausiai sudomina paveikslėliais su garsais ir vaidyba.*

2 pav. Vaiko sudominimas žaidybine veikla

Respondentams pateiktas atviras klausimas – „koks mėgstamiausias jūsų vaiko žaidimas? Kaip manote, kodėl būtent šis žaidimas?“ Respondentų atsakymai: „konstruktoriai“, „LEGO kaladėlės, nes galima sudėlioti įvairias figūras“, „dėlionės, todėl, kad kartu dėlioja broliukas, diedulis...“, „knygelių spalvinimas, vartymas“, „žaidimas su šuniuku, teletabiu“, „slėpynės“, „paveikslėliai su žaidimais“, „su kamuoliukais“, „konstravimas“, „žaisti gaudynių“, „slėpynės ir gaudynės, nes tai aktyvūs žaidimai“, „labiausiai mėgsta žaisti su lėlytėmis“, „mašinelėmis su trasa“, „kamuoliu“, „gaudymas“, „gydytoja“, „patinka žaisti mėgdžiojant“, „vaidinti“.

Ankstyvojo amžiaus vaikai labiausiai mėgsta žaisti judriuosius žaidimus ir konstruoti, ypač su LEGO kaladėlėmis.

Į klausimą: „koks pasakų personažas dažniausiai dalyvauja jūsų vaiko žaidimuose? Jis realus (iš knygų, animacinių filmų), ar paties susikurtas?“ gauti atsakymai: „Maša ir lokys. Iš filmuko“, „Mašinos Makvynas“, „Spaidermenas iš filmuko“, „slibinas, karalius“, „Teletabis“, „princesė“, „šuniukas“, „pokemonas“, „meškiukas“, „šuo, katė“, „pliušinis šuniukas“, „animacinių filmukų veikėjai“, „Maša ir lokys“, „begemotas“, „įvairiai“, „kol kas pasakom nesidomi“, „žmogus voras“, „senelis ir senelė“, „lenktyniauti kas greičiau“, „mama“, „tėtis“.

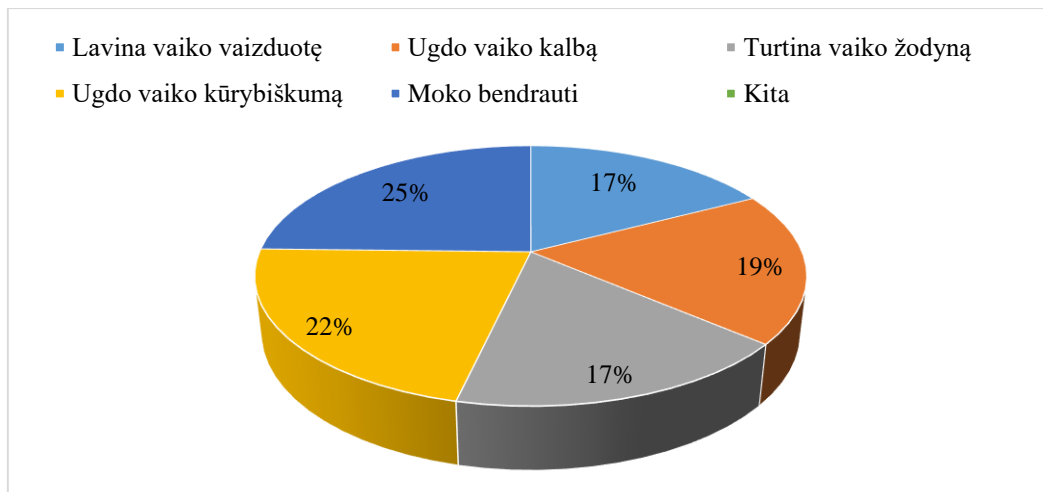
Ankstyvojo amžiaus vaikų žaidimuose dažniausiai dalyvauja pasakų personažai tiek iš animacinių filmų, tiek iš knygų. Atsakymuose atsispindi ir tai,

kad dažniausiai vaikų pasakų personažai yra tikri, ne pačių sukurti.

Į klausimą: „kaip manote, kodėl būtent šiuo personažu žavisi jūsų vaikas?“ gauti tokie atsakymai: „gal todėl, kad juos mato pas močiutę“, „todėl, kad jo sugalvotas“, „naujoviškas ir įdomus“, „net neįsivaizduoju, bet šiuo metu mes pamišę dėl Mašos“, „nes tai yra mylimiausias žaislas“, „nes su juo miega“, „turime daug žaislų“, „nes ryškūs“, „dažnai žiūri animacinius filmus“, „nori būti stiprus, greitas“, „noras nugalėti“, „nuotaikingi animaciniai filmukai“.

Ankstyvojo amžiaus vaikai labiausiai žavisi personažu dėl įvairių priežasčių: animacijos poveikio, šeimos situacijos, aplinkos įtakos.

Atsakymai į klausimą „kodėl ir kuo vertinga žaidybinių veikla vaiko kalbos žodyno turtinimui?“ parodė: po 17 % respondentų pažymėjo, jog žaidybinių veikla vaiko kalbos žodyno turtinimui vertinga, nes lavina vaiko vaizduotę ir turtina vaiko žodyną, 19 % respondentų pažymėjo, jog žaidybinių veikla vaiko kalbos žodyno turtinimui vertinga, nes ugdo vaiko kalbą, 22 % respondentų pažymėjo, jog žaidybinių veikla vaiko kalbos žodyno turtinimui vertinga, nes ugdo vaiko kūrybiškumą, o 25 % respondentų pažymėjo, jog žaidybinių veikla vaiko kalbos žodyno turtinimui vertinga, nes moko bendrauti. Variantu *kita*, kuriame buvo galima įrašyti savo nuomonę, nepasirinko nė vienas respondentas. *Apklausoje rezultatai parodė, kad dažniausiai ankstyvojo amžiaus (1,5–3 m.) vaikams žaidybinių veikla vaiko kalbos žodyno turtinimui vertinga, nes moko bendrauti.*

3 pav. Žaidybinės veiklos vaiko kalbos žodyno turinimui

Interviu su pedagogais. Tyrimo rezultatų aptarimas

Į klausimą: „Ką Jūs manote apie vaikų komunikavimo gebėjimus (stipriosios pusės ir sunkumai)?“ gauti tokie atsakymai: „...komunikavimas išreiškiamas gestais, palydimas judesiais ir trumpais žodeliais...“, „...berniukų žodinis bendravimas palyginus su mergaičių skiriasi labai minimaliai...“, „...gerinti komunikacinį bendravimą padeda paveikslėliai...“, „...vaikai labai džiaugiasi kalbinami, noriai mėgdžioja veiksmus...“, „...į klausimus atsako vienu žodeliu arba malonia šypsena...“, „...pirštukinius žaidimus – lavina smulkiąją motoriką, gerina kalbinius gebėjimus...“, „...mergaitės žaisdamos tarpusavyje daugiau bendrauja nei žaidžiantys berniukai...“, „...aiškais sakiniukais kalba du berniukai...“, „...žaidimai padeda komunikacijos plėtrai...“, „...labiausiai prisideda prie kalbos lavinimo siužetiniai žaidimai...“.

Ankstyvojo amžiaus vaikų komunikavimas išreiškiamas gestais, palydimas judesiais ir trumpais žodeliais, jie daug čiauška, kartoja, mėgdžioja. Labai svarbu kalbinti, įvardinti kiekvieną veiksmą, kurį vaikas atlieka, taip plečiasi jo žodynas, lavinami vaiko kalbiniai gebėjimai. Komunikacinį bendravimą gerinti padeda paveikslėliai, prie kalbos lavinimo labiausiai prisideda siužetiniai žaidimai, pirštukiniai žaidimai lavina smulkiąją motoriką, gerina kalbinius gebėjimus. Kalba vystosi žaidžiant įvairius žaidimus, berniukų žodinis bendravimas palyginus su mergaičių skiriasi labai minimaliai. Galima teigti, kad žaidimai yra pagrindinė vaiko kalbos lavinimo priemonė.

Pedagogų atsakymai į klausimą: „gal turite savitą, unikalią metodiką, kaip puoselėti ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyną per žaidybinę veiklą?“ – „...2–3 m. vaikai pradeda žaisti funkcinius žaidimus tuomet naudoja daug aplinkoje esančių

daiktų (pakaitalų), tereikia vaiką tik nukreipti, gerai nuteikti, paaiškinti, paprašant surasti, atnešti, paduoti, padėti, pavadinti tuomet vaikas, jausdamas gerą emocinį bendravimą, siekia pats noriai vystyti žaidimą, lengviau atsiskleidžia, daugiau čiauška, kartoja, mėgdžioja, įvardina savo veiksmus, norus...“, „...ne...“, „...svarbu atkreipti dėmesį, lavinant kalbinius gebėjimus pasitelkus žaidimus, muziką, vaidybą...“, „...kiekvieną veiklą pateikti žaidybine forma...“, „...labiausiai patinka žaisti siužetinius žaidimus, vartyti knygeles...“.

Kiekvieną veiklą pedagogai pateikia žaidybine forma, vaikams labiausiai patinka žaisti siužetinius žaidimus, vartyti įvairias knygeles. Svarbu atkreipti dėmesį, kad lavinant kalbinius gebėjimus galima pasitelkus žaidimus, muziką, vaidybą. Ugdytiniai, jausdami gerą emocinį bendravimą, siekia patys noriai vystyti žaidimą, lengviau atsiskleidžia, daugiau čiauška, kartoja, mėgdžioja, įvardina savo veiksmus, norus.

Informantų atsakymai į klausimą „kokie žaidimai, veiklos aktyvina ugdytinių kalbą?“ – „...kalbą skatina žaislai skleidžiantys garsus žaislai...“, „...katinėlis - miaukia (miau), šuniukas loja (au, au) ir kt. ...“, „...tėveliai geranoriški, noriai imasi sumanytų žaidimų įgyvendinimo, pasiūlo lengvų ketureilių, dainelių. Domisi kiek, kaip sekasi bendrauti su bendraamžiais...“.

Tyrimo rezultatai parodė – ankstyvojo amžiaus ugdytinių kalbą aktyvina žaislai, skleidžiantys garsus, guminiai žaislai, įvairios vaikiškos knygelės, edukaciniai žaidimai, skirti šio amžiaus ugdytiniams. Mąstymo tobulinimui labai padeda piešimas, konstravimas ir žaidimai, o kartu su mąstymu lavėja ir kalba. Dalis tėvų supranta, kad žaidžiant lavėja vaiko kalba ir skiria tam reikiamą dėmesį, tačiau kita dalis tėvų vaikų kalbos ugdymui namuose skiria mažai dėmesio ir laiko. Ankstyvojo amžiaus ugdytiniai su bendraamžiais, suaugusiais ir tėvais daugiausia bendrauja žaisdami siužetinius žaidimus.

Ankstyvajame amžiuje vaikai daugiau bendrauja garsažodžiais, gestais, mimika. Dalis ugdytinių spalvas ir skaičius įvardina angliškai, todėl galima daryti prielaidą, kad namuose vaikai daug laiko praleidžia prie kompiuterių, nes tėvams trūksta laiko ir žinių, kaip lavinti vaikų kalbą. Tačiau dauguma tėvų gerai supranta, kiek svarbu palaikyti džiugią vaiko nuotaiką, kartu pavartyti ir paskaityti knygelę, pratinti bendrauti, skatinti kalbėti, turtinti žodyną. Pedagogai vaikus lavina žaidimais, pasakomis, bendromis veiklomis.

Tyrimo rezultatų apibendrinimas ir diskusija

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad apklausoje dalyvavę tėvai ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyno turtinimą per žaidybinę veiklą suvokia panašiai kaip ir pedagogai. Nedidelė dalis tėvų mano, kad siužetiniai ir vaidybiniai žaidimai yra mažiausiai susiję su kalbos turtinimu per žaidybinę veiklą ankstyvajame vaikų amžiuje. Ankstyvojo amžiaus vaikai žaidimo metu kalba pagal situaciją ir galimybes. Jie savo pastebėjimus žaidžiant komentuoja žodžiais tik kartais. Ankstyvojo amžiaus vaikams patinka žaisti su šeimos nariais, juos dažniausiai supa įvairaus amžiaus draugai. Vaikai mielai dalinasi žaislais su draugais, tačiau jie nepasakoja draugams savo įspūdžių, patirtų žaidžiant. Tokio amžiaus mažyliai geba susikoncentruoti trumpai, jų žaidimų turinys kinta. Jie labiausiai mėgsta žaisti judriuosius žaidimus ir konstruoti. Vaikų žaidimuose dažnai dalyvauja pasakų personažai tiek iš animacinių filmų, tiek iš vaikiškų knygų, dažniausiai vaikų pasakų personažai yra tikri, ne pačių sukurti. Mažieji labiausiai žavisi personažu dėl įvairių priežasčių: skaitytos knygos, TV laidos ir kt. Visa tai turi įtakos vaiko žaidimams. Tėvai vaikus dažniausiai sudomina paveikslėliais su garsais ir vaidyba, tačiau neskatina išgalvoti įvairias istorijas, fantazuoti. Su vaikais suaugusieji dažniausiai žaidžia pagal galimybes. Tėvai pastebėjo, kad vaikus labiausiai lavina ir vaikai mieliamiausiai žaidžia stalo žaidimus. Dažniausiai ankstyvojo amžiaus vaikams žaidybinė veikla vaiko kalbos žodyno turtinimui yra vertinga, nes ugdo vaiko kūrybiškumą ir moko bendrauti. Dalis tėvų supranta, kad žaidžiant lavėja vaiko kalba ir skiria tam reikiamą dėmesį. Tačiau yra ir tėvų, kurie savo vaikų kalbos ugdymui namuose skiria mažai dėmesio ir laiko. Paaiškėjo, kad už vaiko kalbos žodyno turtinimą yra atsakingi ne tik tėvai, bet ir pedagogai.

Pedagogų nuomone, ankstyvojo amžiaus vaikų komunikavimas išreiškiamas gestais, palydimas judesiais ir trumpais žodeliais, jie daug čiauška, kartoja, mėgdžioja. Labai svarbu kalbinti, įvardinti kiekvieną veiksmą, kurį vaikas atlieka, taip

plečiamas jo žodynas, lavinami vaiko kalbiniai gebėjimai. Komunikacinį bendravimą gerinti padeda paveikslėliai, prie kalbos lavinimo labiausiai prisideda siužetiniai žaidimai, o pirštukiniai žaidimai lavina smulkiąją motoriką, gerina kalbinius gebėjimus. Kalba vystosi žaidžiant įvairius žaidimus, Galima teigti, kad žaidimai yra pagrindinė vaiko kalbos lavinimo priemonė. Pedagogai neturi savitos, unikalios metodikos, kaip puoselėti ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyną per žaidybinę veiklą. Lavinant kalbinius gebėjimus, galima pasitelkus žaidimus, muziką, vaidybą. Ugdytiniai, jausdami gerą emocinį bendravimą, siekia patys noriai vystyti žaidimą, lengviau atsiskleidžia, daugiau čiauška, kartoja, mėgdžioja, įvardina savo veiksmus, norus. Pedagogų nuomone, ankstyvojo amžiaus ugdytinių kalbą aktyvina žaislai skleidžiantys garsus, guminiai žaislai, įvairios vaikiškos knygelės, edukaciniai žaidimai, skirti šio amžiaus ugdytiniams. Mąstymo tobulinimui padeda piešimas, konstravimas ir žaidimai, o kartu su mąstymu lavėja ir kalba. Dauguma pedagogų pastebi, kad ugdytiniai su bendraamžiais, suaugusiais ir tėvais daugiausia bendrauja žaisdami siužetinius žaidimus. Pedagogai vaikus lavina per žaidimą, pasakas, veiklas, metodines priemones ir kt. Visgi pedagogai pasitelkia savo išmintį, vaizduotę ir kūrybiškumą, geba sukurti tinkamas priemones ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyno turtinimui per žaidybinę veiklą, puikiai suvokia, kad už vaiko kalbos žodyno ugdymą ir turtinimą per žaidybinę veiklą yra vienodai atsakingi tėvai ir pedagogai.

Išvados

1. Ankstyvojo amžiaus vaikai turtina savo kalbinį žodyną, išreiškdami savo mintis žodžiu ir rišliai pasakodami. Pradėjęs rasti pirmiesiems žodžiams, antraisiais gyvenimo metais, kalbos raida pradeda stipriai lemti ir integruoti kitas psichines funkcijas: atmintį, mąstymą, vaizduotę. Ankstyvojo amžiaus vaikų kalbos žodyno turtinimas svarbus sėkmingos tolimesnės vaiko raidos kontekste, nes tai turi įtakos vaiko mąstymui, elgsenai, bendravimui. Sėkmingas vaikų žodinės raiškos puoselėjimas per žaidybinę veiklą skatina įvairesnę patirtį, tarpusavio komunikavimą, bendradarbiavimą. Pirmųjų metų pabaigoje–antrųjų pradžioje vaiko žaidimas iš esmės keičiasi, atsiranda naujo pobūdžio elementų – tai vaizduotės arba simbolinio žaidimo pradžia, ji rodo, kad lavėja vaiko kalba, mąstymas, kūrybiškumas.
2. Ankstyvojo amžiaus vaikų komunikaciniai gebėjimai yra dar silpni, ugdytiniai geba susikoncentruoti trumpai, jų žaidimų turinys

kinta. Šio amžiaus vaikai noriai žaidžia su įvairiais ugdomaisiais žaislais, domisi edukaciniais žaidimais, tačiau ne visi turi tinkamų ugdomųjų priemonių kalbos lavinimui ir žodyno turbinimui namuose. Dalis tėvų skiria nepakankamai laiko savo vaikų kalbos žodyno turbinimui namuose. Grupėse trūksta priemonių

kalbos žodyno turbinimui per žaidybines veiklas. Žaidybinė veikla sėkmingai prisideda prie vaiko žodyno turbinimo, todėl šiai veiklai svarbu skirti tinkamą dėmesį namuose ir ugdymo įstaigoje, derinant šeimos ir darželio galimybes bei kurint tinkamas šio mažiau vaikams ugdymosi aplinkas.

Literatūra

1. Bierman I. (2005). Spielend sprechen lernen. [interaktyvus], [žiūrėta 2018-12-05]: <https://www2.duesseldorf.de/fileadmin/Amt41-202/stadtbuechereien/pdf/sprachfoerderung.pdf>
2. Boller, A. (2012). *Mano vaikas pradeda lankyti darželį*. Vilnius.
3. Christiansen Ch. (2009). Spielerische Sprachförderung in Kindertageseinrichtungen. [interaktyvus], [žiūrėta 2019-01-05]. Prieiga internetu: https://www.gesundekita.net/fileadmin/user_upload/MAIN-bilder/Netzwerk_Kita_Brbg/Spielerische_Sprachfoerderung_in_Kindertageseinrichtungen-Ministerium_fuer_Bildung_und_Frauen_des_Landes_Schleswig-Holstein.pdf
4. Dočkienė D. (2015). *Kaip vaikai mokosi kalbėti?* [interaktyvus], [žiūrėta 2018-11-05]. Prieiga internetu: <https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/kaip-vaikai-mokosi-kalbeti-1/10204>
5. Dux W., Sievert S. (2012). Wiesbaden Sprachentwicklung und Sprachförderung bei Kindern. [interaktyvus], [žiūrėta 2018-21-05]. Prieiga internetu: http://www.familienatlas.de/sites/fama/files/atoms/files/broschuere_sprachentwicklung_und_sprachfoerderung_bei_kindern.pdf
6. Erkeret A. (2003). Sprach-Forder Spiele. [interaktyvus], [žiūrėta 2019-02-03]: https://www.pedocs.de/volltexte/2016/11903/pdf/Licandro_2014_Peerbeziehungen_im_Vorschulalter.pdf
7. Glebuvienė V., Grabauskienė A., Kontautienė Z. (1990). *Ikimokyklinė pedagogika*. Kaunas: Šviesa.
8. Grinevičienė N. (2002). *Vaikystės žaidimai*. Kaunas: Šviesa.
9. Häusermann J, Zollinger B (2015). Sprachstandserfassung und Sprachförderung im Vorschulalter. SZH 2009; 15: 8
10. *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos/Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija* (2015). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
11. Ivoškuvienė, R., Mamonienė, Z., Pečiulienė, O., Stošiuvienė, K. (2002). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų neišplėtotos kalbos ugdymas*. Šiauliai.
12. Juodaitytė, A. (2002). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: Petro ofsetas.
13. Kardelis, K. (2017) *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Papildytas leidimas. Kaunas: Judex.
14. Lehmann I. (2009). *Motyvacija: kaip tėvai galėtų padėti savo vaikams*. Vilnius: Gimtasis žodis.
15. Pocienė, J. S. (2010). *Ikimokyklinis ugdymas: raida, pedagoginės sistemos*. Klaipėda: Klaipėdos universito leidykla.
16. Pravackienė, J., Bagdonas, A. (2017). *Darželio ugdomosios aplinkos įtaka vaikų kūrybiškumo ugdymui/-si priešmokykliniame amžiuje*. [interaktyvus], [žiūrėta 2019-01-10]. Prieiga per internetą: <https://core.ac.uk/download/pdf/75821367.pdf#page=162>.
17. Unčiūrys, J. (1988). *Vaikų kalbos trūkumai ir jų šalinimas*. Kaunas: Šviesa.
18. Ušeckienė, L. (2000). *Šeima ir ikimokyklinė įstaiga: bendro pagrindo ieškojimas*. Pedagogika. Mokslo darbai, t. 41.
19. Žukauskienė R. (2012). *Raidos psichologija: integruotas požiūris*. Vilnius.
20. Zollinger B (2008). Wenn Kinder die Sprache nicht entdecken. Bern: Haupt.

ENRICHMENT OF CHILDREN'S VOCABULARY THROUGH PLAYFUL ACTIVITIES IN EARLY YEARS

Summary

Early years is the age of children up to three years old. During this age, children start to manage their behaviour, intentions, while imitating the behaviour of the family members and others. They can follow the behaviour rules that are clearly defined; they seek for a successful result and behave in the way parents teach them. The problem of the research is how children's vocabulary is enriched through playful activities in the early years. The research aims to reveal the peculiarities of the enrichment of children's vocabulary through playful activities in the early years. The tasks of the research are to prove theoretically the importance of the enrichment of children's vocabulary through playful activities in early years; determine parents and pedagogues' opinion about it; and based on the results of the research, initiate, plan and implement an educational project in a pre-school institution. The methods of the research include the analysis of scientific literature, a written survey, an oral survey, and the analysis of statistical data. The results of the research revealed that the communicational skills of early year children (1.5-year-old to 3-year-old) are still very weak. They can focus their attention for a very short period, and the content of their games changes. The children of this age want to play with various instructive toys, they are interested in educational games; however, not all children have appropriate educational means for language learning and the enrichment of their vocabulary at home. A lot of parents do not devote a sufficient amount of time for enriching the vocabulary of their children at home. According to educators, kindergartens do not have sufficient means for the enrichment of children's vocabulary through playful activities.

Keywords: early age, children's vocabulary, enrichment of vocabulary, pedagogical cooperation.

Informacija apie autorius

Vilma Kizevičienė. Prienų lopšelio – darželio „Saulutė“ ikimokyklinio ugdymo pedagogė.
Mokslinių tyrimų laukas: ikimokyklinio ugdymo metodikos, edukacinės aplinkos.
El. pašto adresas: v.kizeviciene@gmail.com

Algimantas Bagdonas. Kauno kolegijos, Menų ir Ugdymo fakulteto Pedagogikos katedros lektorius.
Mokslinių tyrimų laukas: pedagoginė psichologija, lyginamoji kalbotyra.
El. pašto adresas: algimantas.bagdonas@go.kauko.lt